

ренесансна концепція антропоцентризму: ідеться передусім про різноманітні види етикетної поезії – вірші, написані з нагоди визначної події в родинному чи суспільному житті, спрямовані на вшанування певної шляхетної особи та її діянь. Такі твори належали до двох поетичних видів: 1) епічного (поезія з нагоди дня народження (*genethliaca*), весільна поезія (*epithalamica*), енкомії-панегірики – похвальні віршовані промови (*encomiastica*, *panegyrici*), прокляття (*dirae*), привітальні твори (*paramithetica*), поезія вдячності (*eucharistica*), патетична (*pathetica*) та поховальна (*epicedia*); 2) ліричного (ода, дифіраб, гімн). Усі різновиди, про що свідчить уже їхня назва, зародилися в давній Греції (за винятком хіба що *dirae* – проклять, однак у грецькій літературі, безумовно, існували відповідні різновиди – наприклад, філіппіки). Похвальні твори епічного виду згодом породили своїх двійників, написаних прозовою мовою або прозиметрієм¹.

Арістотель уважав, що хвалити варто й за вже здійснену справу, і за твердий намір, бо друге захопить того, кого хвалять, а перше – ще й інших людей. Основні прийоми, якими він радив користуватися для створення величального твору, – порівняння та перебільшення, що служать для того, аби надати вже й так чудовому вчинку чи особі більшої величі й краси. На думку Цицерона, головна мета автора, який звеличує добродієць, – викликати захоплення нею, бо “що чарівніше, ніж пишність слів, які освітлюють правду?” [7, 21]. Ф. Прокопович у своєму латиномовному трактаті “*De arte poëtica*” (1786 р.) наголошував на тому, що суть цього мистецтва полягає не у брехні, а в ампліфікації (нагромадженні) правдивих похвал, у пишності, дотепності, вишуканості стилю: “Адже ж чеснота, якщо її хвалити, збільшується й росте не лише в душі однієї людини, а й інших закликає до наслідування” [ibidem, 126].

Збережених величальних творів XVI–XVII ст. доволі багато. Проте нині деякі дослідники ставлять під сумнів твердження про гіпертрофований розвиток похвального жанру в давній українській літературі, спираючись на тогочасні поетики, автори яких загалом сприймали поезію як “мистецтво зображувати у віршах людські діяння й пояснювати їх для повчання в житті” – Fons Castalius, 1685 р. [14, 257]. Урочистості, з нагоди яких пізніше складатимуть промови (особливо це стосується другої половини XVII – початку XVIII ст.), частіше удостоювали похвальної поеми. Риторизація – прикметна риса поезії XVI–XVIII ст.

Уже античні філологи не вбачали принципової різниці між віршем та ритмізованою ораторською прозою, якій також було притаманне вживання тропів і словесних фігур. Так, у “*De arte poëtica*” риторичні фігури не винесені в окремий розділ, а розглядаються разом із теоретичними питаннями поезії. Автор іншої київської поетики “*Lyra*” (1696), ідучи за Цицероном, стверджує: “Найближче до поета стоїть оратор, зв’язаний дещо більшою мірою складів, але у виборі слів він вільніший, та подібний до нього видами прикрас <...>” [21, 177]. Майбутніх авторів хвалебних поем та промов Ф. Прокопович застерігає від химерних оздоб і вишуканості понад міру та недоречних античних ремінісценцій, закликає виявляти щирість: пуста, незграбна хвала гірша за насмішку; лише пустомелі захарчують свій текст невдалими дотепами й “почутими дегресіями”. Це перегукується з настановою Плутарха: “Або якомога коротше, або якомога приємніше” [8, 49], – і виступає в тогочасній українській літературі першими провісниками класицизму, віддалення від стилю бароко та пошуку нових виражальних методів.

¹Прозиметрій – межове явище поряд з метризованою прозою, що стало наслідком чергової зміни домінування поезії та прози в художній літературі. Вкраплення віршів у прозовому творі були не лише прикрасою – вони виконували емоційну функцію, відігравали роль резюме на завершення кожної частини, мали дидактичну мету, полегшуючи запам’ятовування рядків, що містили головну думку.

Вельми слушною нагодою для виголошення віншувачів з давніх-давен було одруження – за кількістю збережених творів епіталами та гіменеї впевнено конкурують з епіцедіями, генетліаконами, енкоміями. Весільні вітання викладалися в розповідній або драматичній формі; авторів належало описати молодят в образах шляхетних тварин або небесних світил (залежно від того, що саме зображувалося на родових гербах), долею яких керують небожителі-олімпійці. Похвали виголошувалися не лише молодим особисто, а й їхнім звитяжним родичам, зазвичай більша увага приділялася знатнішому роду. Епіталами (гр. ἐπιθάλια – пісня, що супроводжує весільний обряд) та гіменеї (від імені бога Гіменея) виникли в VI–VIII ст. до н. е. із грецької обрядової поезії і тривалий час зберігали деякі фольклорні мотиви (величання нареченого й нареченої, прощання з дівочтвом тощо). Зразки епіталам в античності залишили Анакреонт, Сапфо, Катулл, Овідій, Клавдіан, Стацій, у пізній період розвитку латинської літератури весільні вірші писав Апполлінарій Сідоній (430–480 рр.). У Середньовіччі з його теоцентризмом цей вид поезії не культивувався.

В українській літературі епіталами набувають особливої популярності в XVII ст., як жанр починають занепадати лише наприкінці XVIII ст. За словами Ф. Прокоповича, весільна промова має справляти таке враження, що “промовляє не людина, сповнена радості, а сама радість” [5, 391]. Починати краще з того, що пари єднаються на небесах, згадати звитяжність обох родів, добре застосовувати філософсько-етичні аргументи на зразок: подружжя – взаємодопомога і вітха людська, сім’я – початок міста й розсадник держави, продовження в дітях – це безсмертя, а також те, що “зростає, виведена з подвійної крові чеснота і слава” [9, 191]. На завершення описують радість і сподівання родичів та вітчизни молодят на добро, висловлюють найкращі побажання.

Авторами весільних латиномовних величань є знані письменники: українсько-польські гуманісти (Павло Русин із Кросна, Ян Дантишек, Ян Вислоцький, Ян Квіткевич), поети “Мазепиного кола” (Пилип Орлик) та чернігівського культурного осередку, а також спудеї Києво-Могилянської академії та вихованці єзуїтських колегіумів, які звичайно лишалися анонімами, оскільки віншування виголошувалися від імені цілого закладу його благодійникам, патронам, монархам, і вказувати конкретні імена було б порушенням правил етикету.

Пропонований для розгляду твір належить до не багатьох, що мають конкретного автора, ім’я якого повідомляється у традиційно розлогій назві видання: *Omnia felicissimi futuri connubii Inter excellentem D. Andream Szymonowicz Philosophiae et Medicinae Doctorem Nec non nobilem virginem Annam Anczewska, Nobilis Domini Martini Nicanoris Anczewski Philosophiae et Medicinae Doctoris S.R.M. Secretarii Cons. Leopoli; Lectissimam Filiam, ex utriusque Sponsi Stemmatis lecta Ipso solemni Nuptiarum die officiose Explicata A Michaele Zlotorowicz, Affine Nobilis Sponsae, Rhetoricae Studioso In Collegio Leopoli Societatis Iesu, Anno Domini MDCLXX. [1670]. Leopoli Typis Collegii Societatis Iesu. Imprimebat Simon Pratkiewicz*¹ [9, 209].

Твір розділений на десять частин²: віншування подружжю виголошують рідний Львів (I), герби молодят – батькам нареченої, один одному (II, III), їхні обручки

¹ Усе найкраще в майбутнього шлюбу між удачним доктором філософії та медицини Андрієм Шимоновичем, а також знатною панянкою Ганною Анчевською, прекрасною донькою пана доктора філософії та медицини Мартина Никанора Анчевського, найяснішої королівської милості секретаря й райці львівського, з гербів обох наречених вибране й саме того урочистого дня весілля люб’язно проголошене Михайлом Злоторовичем, свояком сьйливої нареченої, студентом риторики із Львівського колегіуму Товариства Ісуса 1670 р. Друкарня Львівського колегіуму Товариства Ісуса. Друкував Симон Праткевич.

² Електронна версія згадуваної епіталами розміщена за адресою <http://medievist.org.ua/materiali/perekladi/use-najkrase-u-majbutnogo-slubu>.

(IV), весільні хорони (VI), поріг (VII), стіл (VIII), бенкетники (IX) і нарешті – доброчесна львівська громада (X). Два мініатюрні геральдичні вірші, розміщені на початку видання під зображеннями гербів двох родів, що поєднуються, не пронумеровані.

Вірші на герб, прикметними рисами яких була емблематичність і лаконічність, – один з обов'язкових атрибутів хвалебного твору; образний світ такого вірша організовувався відповідно до структури герба шляхом переосмислення його знаків, автор старанно віднаходив у персонажа втілення рис, увінчаних гербовою символікою. Цікаво, що в геральдичній преамбулі своєї епіталами Михайло Злоторович уділяє два рядки гербу нареченого (*“Ні, не шукай ти шляхів, щоб віки золоті повернути, // Серп твій потрібний ожини Сатурна ужене”*) (тут і далі переклад наш. – Л. Ш.-С.) і втричі більше – *“На герб шляхетної панянки Ганни Анчевської”*, порівнюючи лева, зображеного на гербі *“Анчевія”*, із римським гусаком, який нібито врятував Рим, та констатуючи, що лев – кращий оборонець міських мурів. Насправді це вже другий знак, яким Злоторович натякає на більшу значущість роду Анчевських. Перший – у заголовку епіталами, де вказуються імена не лише молодят, а й батька нареченої, пана Мартина-Никанора Анчевського, доктора філософії та медицини etc etc. Придивившись, можна також зауважити, що друга частина твору називається *“Знак від гербів молодят вельмишановним батькам нареченої”* (власне, самому лише батьку, *“величному, шанованому Консулу в Левовім місті”*, який і справді незабаром став удівцем), але марно шукати звертання до батьків нареченого, Андрія Шимоновича.

Молодий спудей вочевидь запобігає перед львівським можновладцем Анчевським. Звісно, приділяти більшу увагу знатнішому роду автора спонукає літературне правило. Проте в назві вірша, написаного *“A Michaele Zlotorowicz, Affine Nobilis Sponsae – Михайлом Злоторовичем, свояком сяйливої нареченої”*, маємо підказку: Михайло доводився племінником або просто біднішим родичем Мартина Анчевського, на підтримку якого він міг сподіватися у здійсненні своїх кар'єрних задумів. Зрештою, дечого йому таки вдалося досягти, але не відомо, чи за сприяння дядька: згідно з дослідником польської старовини Денисом Зубрицьким, 1688 р. він обіймає посаду львівського райці¹, однак пана Мартина Никанора на той час уже шість років як не було на світі [2, 398].

Інші нечисленні згадки про Злоторовича скупі. Так, від дослідника львівського патриціату В. Лозинського дізнаємося, що Михайло був швагром Домініка Вільчека, секретаря й кореспондента короля Яна III; пан Вільчек удостоїв Михайла шлюбної орації з нагоди заручин із панною Софією Зивертівною (бл. 1684 р.). Також якийсь лікар Франциск Злоторович був першим чоловіком дружини Бартоломея Зиморовича Розалії – з огляду на невелику поширеність прізвища, можливо, він був родичем Михайла Злоторовича [1, 111]. Слід Злоторовичів в історії міста пунктирний, це прізвище виринає час від часу на сторінках небагатих на подробиці юридичних документів: наприклад, дізнаємося, що 1740 р. землі, які нині зветься Погулянкою, придбав львівський райця й секретар короля Ян Злоторович, імовірно, нащадок Михайла Злоторовича, автора епіталами подружжю Шимоновичів – формально, а насправді – панегірика львівському можновладцеві Мартину Анчевському.

Усі згадки про самого Михайла Злоторовича так чи інак пов'язані з його творінням, яке на разі аналізується. Натрапивши у другому томі *“Музи роксоланської”* на його слід, довелося розчаруватися – В. Шевчук підтверджує поширення у другій половині XVII ст. моди на епіталами та гіменеї словами:

¹ Райці – члени ради магістрату, що відали цивільним судом, поліцією, наглядали за торгівлею тощо, обиралися із представників заможної верхівки міського населення, насправді в багатьох містах їх призначав війт.

“Михайло Злоторович у Львові таки видав у 1670 р. шлюбного панегірика А. Шимоновичу” [3, 250], а в іменному покажчику визначає Злоторовича як поета – при тому, що ані Естрайхер, ані Ісаєвич не згадують більше про жодний вірш цього автора. Таким чином, і Мартин Анчевський може претендувати на звання письменника: у бібліографічному довіднику Естрайхера згадано п’ять його творів, до речі, етикетного жанру, написаних за всіма правилами, тобто велемовних, пересипаних віршами й не без дрібки оригінальності.

Можливо, називаючи юнака поетом, метр української літературної медієвістики має у своєму розпорядженні більше відомостей про його життя і творчість, а можливо, так віддає належне хисту, з яким написано єдиний відомий сьогодні вірш Михайла Злоторовича. Якщо абстрагуватися від роздумів про те, чи мав автор віншування меркантильні мотиви, треба визнати, що цей невеликий, як на ті часи, і зграбний вірш сповнений патріотизму: найперша промова адресована “від молодят – столиці Русі”, урочистим акордом лунає їм у фіналі твору відповідь “від зібрання шляхетних громадян руської столиці”. Загалом тема рідного міста пронизує всю епіталаму – цілком імовірно, не лише через вимогу правила поезики уславити місцевість, де відбувається знаменна подія.

Михайло Злоторович вправно сполучає похвалу місту із похвалою роду (“рід же поділяється на вітчизну, предків, батьків” [6, 377]). У спільному зверненні молодят сказано, що полякам нічого боятися, при цьому згадуються головні на той час загрози: *Маєр – винахідник отруєних стріл*, хоча, радше, ідеться про ближчих південних сусідів, тобто про турків, *Також сільських їм заворушень марно бояться*, адже відтепер *Лев, трисерпом озброєний, містом керує* – вдала візуалізація поєднання двох родів через поєднання їхніх геральдичних зображень.

Урочистий настрій плавно переходить у веселий, коли на слово здобуваються речі, які оточують молодят. Завдяки розчленуванню тексту на частини Злоторович має змогу передати перехід зміною розміреного віршового розміру на “неофіційний” ямб – цей розмір мають частини з п’ятої аж по шосту, що цілком урівноважує серйозний початок, який, проте, також не позбавлений гумористичного забарвлення: *“Що, коли житимеш в діжці ти замість дому? // – Байдуже, гроші і блиск мене не спокусять, // Дім мій віднині – там, де трисерп любий буде”*. Першими серед речей проказують свої вітання неодмінні атрибути шлюбної церемонії, обручки; невеликі за розміром частини – вітання від шлюбних покоїв, весільного порогу, столу, бенкету – дуже нагадують за настроєм свої античні зразки. *“Тонкі і приємні дотепи проказані щиро й незло”*, – так можна сказати про всю епіталаму Михайла Злоторовича словами, узятими з неї самої.

Проте, аналізуючи власноручний переклад десятирічної давності, треба визнати: перекладати літературні твори, де згадуються реальні особи та події, потрібно після детального вивчення історичних джерел. Відомий вислів про те, що літературний переклад – як жінка, коли гарний, то невірний, а коли вірний, то негарний, що особливо влучний стосовно віршів, – не аргумент. Адже через той факт, що Мартин Никанор Анчевський – львівський вельможа, а Михайло Злоторович – родич нареченої, та завдяки загальному настрою епіталами переклад “примушує” автора згадувати про Ганну частіше, ніж він це робив насправді, та ще й називати Анчевську “сестрою”: саме так “Знак від весільного столу” перетворився на частину, присвячену лише нареченій. Дослівно частина VIII звучить українською так: *“О, весіль щасливу // Долю, жартів чим більше, // Також безліч утіх, // І м’яких дотепів безліч, // Радощі привітні серця // Вимолюють і закликають, // Принади оберігають, //*

Приємні вишуканості поширюють". Отже, жодного слова про сестру автора. Так само доведеться спростувати дзвінки, але неточні рядки про те, що *"Іще суддя сердечних справ // Розпорядився строго, // Аби Анчевська зажила // Під ласкою у Бога; // У дім новий ввійшовши, там // Не день, не рік – навіки // Була щасливою вона // З коханим чоловіком"*. Дослівно цей фрагмент перекладається: *"І є випрохано у Судді // Справ усіх найвищого // Із найглибших глибин // Серця, щоб залишалася домівка // Анчевська навіки, // За сприяння Бога, щаслива"*.

Здійснюючи ці уточнення, ми не маємо на меті применшити братні почуття молодого слухача риторики, але друге виправлення має принципове значення: Анчевська (у шлюбі Шимоновичева) не входила в нове помешкання – це зробив Андрій Шимонович, який оселився в домі своїх нових родичів, у відомій львівській Чорній кам'яниці. Ця будівля має власну цікаву історію й заслуговує на окрему розповідь¹. 1638 р. онука попереднього власника Яна Лоренцовича Регіна бере шлюб із молодим доктором філософії та медицини Мартином Никанором Анчевським, і через деякий час про кам'яницю починають казати "докторівська", хоча, за деякими свідченнями², Мартин Никанор примножив свій добробут не так медичною практикою, як корисними знайомствами при дворі. Згодом, коли 1645 р. кам'яниця перейшла в його власність, пан Анчевський прикрасив фасад будинку скульптурою свого патрона, Святого Мартина, який відрізає мечем полу власного плаща й віддає її жебракові. При вході до будинку з тих часів збереглася кам'яна лавочка, на якій сидів охоронець. Це він би міг казати, за сценарієм свята, складеним Михайлом Злоторовичем: *Abscede, quis limen // Tangis nefasto pede sacrum // Abscede, quid moraris? – "Забирайся, хто поріг // Священний торкнув нечестивою ногою, // Забирайся, чого зволікаєш?"*.

Також відомо, що львівський вельможа досить ретельно відремонтував будівлю незадовго до весілля доньки. Адже така подія в родинному житті панові Анчевському судилася лиш раз: він мав єдину дитину, тому влаштував їй бучне весілля 14 березня 1670 р. (дату весілля повідомляє інша епіталама, написана Яном Каstellлі, так само студентом риторики єзуїтського колегіуму: "Оплески, що їх на Андрія Шимоновича, доктора філософії та медицини і Ганну Анчевську, 14 березня, у день святкування весілля пролив Ян Каstellлі" [див.: 13]). Ганна отримала великий посаг і просто-таки "була обсипана шлюбними дарунками", за Луцією Харевичевою, яка вважала Чорну кам'яницю перлиною львівського будівництва, що була переповнена всіляким можливим добром великопанським, яке дісталось розпещеній одиначці Анчевських³. Відомостей про Ганну не так багато, але вони складаються в напрочуд цільний портрет молодої енергійної особи, яка справді не звикла довго чекати здійснення своїх бажань. На підтвердження – розповідь про її витівку під час перебування її чоловіка Андрія в турецькому полоні.

Хоча формально Михайло Злоторович згадує свого нового родича з належною шанобливістю, важко позбутися відчуття, що вона адресується не

¹ Детальніше про історію Чорної кам'яниці див. <http://medievalist.org.ua/>.

² 1935 р. польською мовою вийшла книжка львів'янки Луції Харевичевої "Чорна кам'яниця і її мешканці", що описує, як будувався будинок, хто в ньому мешкав і як склались долі цих городян [див.: 14].

³ Panna Anna Anczewską musiała otrzymać posag i wyprawę bardzo bogatą, skoro majątek jej osobisty znajdujemy otaxowany później na 250. 000 zł. (1). Jako pannę młodą obsypano ją podarunkami ślubnymi, a były to przeważnie klejnoty i srebra. Jako "podarunek poniedziałkowy" otrzymała od rodziców kanak dyamentowy wartości 6000 zł. i łańcuch w cegielki, który ważył 100 czerwonych złotych; z innych upominków wymieniamy: manelki, łańcuszek "drobnusieńki". pierścionek dyamentowy i obrazek złoty od p. Wodzickiego, łańcuszek złoty od p. Widra, łańcuszek skłnjący i zegarek srebrny od p. Baiera, pierścionek rubinowy od p. Wiszowatego, manelkę z kłódką od p. Cellarego, obrączkę złotą i pierścionek dyamentowy od p. Boisa, sztuczkę rubinową od p. Haydera, łańcuszek ze szmelcem od p. Winklera. obrazek srebrny od p. Mucharskiego, pierścionek dyamentowy od p. Czamera [21, 180].

Шимоновичу особисто, а нареченому Анчевської взагалі. На початку епіталами наречений, за правилом, згадується першим і отримує ґречний епітет *excellens* – видатний, удатний; так само першим вихваляється його герб – щоправда, двома рядками, але, як відомо, стислість – не ґандж. Ушанувавши рідне місто, наступним молодята віддають шану батьку міста й водночас батькові нареченої на цьому святі. Як уже зазначалося, про предків Андрія не згадується ані півсловом – це дає підстави вважати його лише тезкою поета Шимона Шимоновича (1558–1620), або ж Злоторович не забажав згадувати про їхню спорідненість. Утім немає прямої вказівки на родинні зв'язки між Андрієм та Шимоном і у В. Лозинського. Єдина заувага, яка могла б стосуватися їх обох, – це те, що історик заперечує вірменське походження роду Шимоновичів (як і Зиморовичів) та виводить їх від купців¹.

Герби наречених також обмінюються люб'язностями, і герб нареченої знову виявляється втричі велелюбнішим. До того ж він починає вихвалити сам себе: наречена каже, що лев (зображення на гербі Анчевських) збереже її серце й душу: *Tu Leo servabis cor animamque meam*, – ніби не дуже-то й покладаючись на “любий трисерп” Шимоновичів, бо Анчевський лев – *Ille mihi murus robur et ille mihi* – “Він мені мур, і він мені опора”; у домі Анчевських нічого боятися: *Servant me arma, Domus quibus Anceviana refulget* – “Стереже мене зброя, якою дім Анчевський сяє”.

Якщо в наступній частині читач очікує прочитати, як вихваляється перед обраницею герб нареченого, він буде розчарований: слово знову перехоплює наречена, котра запевняє, що “Сerp Андрія у жне моїх плодіє”, а далі заспокоює невгамовний родинний символ: “Леве Анчевський, хочеш свідчень міцної любові? Як запоруку маєш Андріїв трисерп”. Однак у наступній частині поет вдається до поширеної алегорії і, наголошуючи однакову якість золотих кілець, потверджує рівність самих молодят: “Небесний суд їм присудив // Бути рівними – достоту, // Як золото і самоцвіт, // Як самоцвіт і злото”.

Далі молодят вітають покої, поріг і стіл, пересипаючи побажання античними іменами та назвами: Гіменей, Клеопатра, Гесперида, Фортуна, Сіцилія, Тарент, лари, флейти, кіфари, колісниця, кратер, цекуб. Віддаючи належне літературній моді, Михайло Злоторович наповнює текст свого твору тим, що ми нині називаємо топосами: 1) шляхетний охоронець дбає про захист коштовного й дорогого: “Ревно сади Гесперид стережуться – їм дракон охоронець, // Я ж серце і душу дам тобі, Леве, навік”; 2) любов — п'яний трунок: “Із пащі убитого левиська Самсоном // Меду набрати з сот можна було чимало, // Лев же Анчевський тобі пропонує любощів трунок”; 3) добрі стосунки міцніші за Гордіїв вузол: “Дві долі Гіменей з'єднав, // Міцніших пут немає – // Гордіїв вузол розітнув // Фрігієць без ваганя”.

Серед почесних гостей пишного свята орацію виголосив Самійло Кушевич, якого В. Лозинський називає відомим у місті й поза ним ученим, істориком, поетом, однак досить поблажливо характеризує його твір, зазначаючи, що “Jest to zwyczajna, formą i treścią do wszystkich tego rodzaju makaronicznych popisów podobna oracya przygodnia, z której tylko jeden ustęp na próbę przytoczmy” [21, 179]. Письменник також цитує вступ до епіталами Кушевича, що цілком підтверджує тезу про макаронічність її мови: “Wstępujesz Waszmość Panie Doktorze terażniejszej nosy <...> kiedy już prawie *suadent cadentia sydera somnos*, do stanu małżeńskiego, kiedy się zaczyna *dominium lunae*...” [Ibidem],

¹<...> ks. Sadoka Barącz, który z źródeł archiwalnych zebrał liczne wiadomości o Ormianach lwowskich, a jakkolwiek na rzecz “nacyi” tej anektował także Szymonowiczów i Zimorowiczów, którzy nie mieli w sobie ani kropli krwi ormiańskiej, a z wielu poczciwych kupców, którzy po za swoim handlem niczem się w całym swoim życiu nie odznaczyli, porobił znakomite postaci, przecieź dzieło jego, zawierające dużo szczegółów materyalnych [21, 194].

– курсивом вирізнено латиномовні фрази, далі їхні вкраплення не менш рясні.

Щодо твору Злоторовича, то спудей єзуїтського колегіуму, як на сучасний смак, упорався з мовним питанням більш вправно, ніж його старший колега: основна частина “Усього найкращого” написана класичною латинською мовою, а перші чотири частини продубльовані мовою, рідною автору, переданою за допомогою літер латинської абетки – залишаємо відкритим для славістів питання про те, якою саме: місцевою українською, переповненою полонізмами, чи польською з українізмами (і за якими ознаками це можливо розрізнити). Окрім того, цей текст заримований. З вітання нареченому від герба нареченої:

Cudowna Amazonti iuz mi bron staniala
Ktora Pentesyilea wiele dotazala
W woyscze Troianstim zgastas Kamillo z swoiemi
Kunstuntami twawego Marsa Stalowemi.
Mnie mozny ANCZEWSKIEGO LEW z Muru obroni
W niebespiezney doda broni.

Щоправда, цей авторський переклад латиномовного варіанта не є точним, що не важко помітити вже з добірки власних імен античної міфології: у латинських рядках не згадується ані військо троянців, ані Марс, ані, зрештою, геральдичне зображення лева Анчевських:

Non ego Thermodonticam depono securim
Quam forti gessit Penthesilea manu
Picta pharetratae nec suspicio arma Camillae
Quiis clarum toto nomen in arma tulit.
Seruant me arma, Domus quibus Anceviana refulget
Pro me decertant illa, pauebo nihil¹.

Отже, укотре в епіталамі Злоторовича наречена каже, що вона убезпечена від будь-яких халеп завдяки захисту рідного дому. Кушевич також не оминає нагоди нагадати нареченому, як йому невимовно пощастило з’єднатися з таким шанованим і славетним родом. Почуваючись справжнім інтелектуалом на цьому зібранні львівських багатіїв, він наповнює вступ до епіталами прозорими натяками і, звертаючись до молодого, не обмежується порівнянням його із соловейком, що пурхав з гілки на гілку, доки не підсів у добродієсне гніздо, а вдається до цілком оригінальної алегорії, аби прикрасити думку настільки просту, що крадається сумнів, чи не був Самійло Кушевич уражений цим шлюбом особисто. Адже годі повірити, що його метою було, як у решти авторів, просто улестити старого Анчевського, коли він називає вельможу, за Трапецієм, тим одним із двох “концентриків”-підіймачів (другий – Ганна Анчевська), якому має бути вдячний зять за своє вивищення². Як справжній поціновувач літератури, Кушевич завершує вступ цитатою із 20-ої селянки Шимона Шимоновича: Nie tu świt, nie tu jeszcze jutrzejsze zaranie (Це не світанок,

¹“Сокиру собі термодонтську просити не буду, // яку Пентеселея носить дужою рукою, // на розмальовану зброю в сагайдаку Каміли не заздрю – // імена ці прославлені у світі завдяки зброї. // Мене збереже зброя, дім Анчевський, що нею виблискує, // за мене заступиться, тут я спокійна”.

²...Między inszemi obrotami dwóch ma concentricos, który Trapezuntius devehentem et attolentem nazywa. Ma i ten księżyc Waszmość Pana duos concentricos, jeden devehentem, Jmć Panią doktorową Anczewską, która Waszmości ukochaną córkę swoją, krew i duszę swoją oddaje. Masz drugiego concentricum attolentem Jmć dra Anczewskiego, który jak poczał Wmć Pana attolere, tak i dalej nietylko w tem mieście, in hac lunae circumferentia ale też wyżej in ipso solis apogeo, u Majestatu Pańskiego, będzie chciał promoverere [див.: 21].

зарано ще для світанку) – теж доволі двозначною, якщо врахувати контекст “Епіталами для Єлени” [див.: 18], із якої взято рядок. Цитування в ті часи не було рідкісним, але і в промовах, і в наукових творах існував звичай указувати ім’я того, кого цитували дослівно. Згаданий рядок Ш. Шимоновича відразу впадає у вічі. Варто було б з’ясувати, чому пан Самійло не називає автора цієї ефектної кінцівки – через певність у тому, що рядок загальновідомий, чи якраз навпаки?

Усі ці віншування, в яких Андрію Шимоновичеві ледве не докорялося менш знатним походженням, імовірно, молодий лікар сприймав не надто серйозно – узяти хоч би рядки про Анчевського лева, що захистить і доньку, і громаду: адже львів’яни не могли не пам’ятати, як із наближенням військ Хмельницького й Тугай-Бея в 1648 р. Мартин Никанор Анчевський залишив місто, нібито щоб лікувати недужу пані Краковську. Через це він трохи не втрапив у халепу: міська громада своїм едиктом проголосила ганьбу втікачам (серед них був також Бартоломей Зиморович, який надалі не виявляв подібної легкодухості) і навіть погрожувала конфіскувати їхнє майно. Однак, повернувшись додому 1649 р., завдяки впливовості своїх патронів Анчевський не зазнав жодних санкцій, надавши громаді “absentiae suae satis iustae rationes et excusationes” – листи від канцлера та вилікуваної ним пані Краковської [див.: 11]. Так само станеться й через два роки після цього бенкету, 1672 р., перед загрозою татарської облоги. Зате кожен королівський візит до руської столиці пан лікар удостоював пишномовної салютації, яку виголошував у перших рядах тих, хто вітали приїзд монарха.

Д. Зубрицький розповідає й таке: 1649 р. Львів отримав лист-запрошення на королівське весілля, яким фактично місту повідомлялося про необхідність зробити весільний подарунок. З огляду на скрутне матеріальне становище громади після зняття облоги міська рада виділила на це 100 дукатів. “Але райця Анчевський, щоб здобути прихильність двору, викликався сам відвезти подарунок <...>, посланий всупереч волі міщан, на королівське весілля, склав королеві й канцлерові набагато більший подарунок, ніж ухвалило місто, з позичених грошей і наробив багато видатків. А щоб місто не відмовилося від їх повернення, він здобув рескрипт канцлера, що тих міщан, які б вагалися щодо повернення всього, що взяв п. Анчевський, раєцький уряд має судити як упертих і накласти на них штраф” [2, 288].

В. Лозинський так характеризує Мартина Анчевського: “Jest poniekąd ostatnim odbłyskiem dawnej świetności lwowskiego mieszczaństwa, tak znowu z drugiej strony wyobrazicielem upadku jego męzkich, rycerskich tradycji” [21, 177]. Його рід не був і наполовину такий знатний, як Алембеки, Боїми, Убальдини, Кампіяни, принаймні в докладному описі “Патриціат і міщанство львівське в XVI і XVII ст.” [див.: 21] по смерті Мартина Никанора про Анчевських не йдеться – і це почасти зрозуміло, адже Анчевський не мав сина, який би успадкував його прізвище. Проте дивно, що так само жодним словом не згадано і про його предків. Це наштовхує на думку, що пан лікар або був зайдою, або, радше, місцевим мешканцем (за прізвищем, можливо, що русин, хоча тримався польської громади), міщанином, який розбагатів завдяки своєму розуму, діловитості та пристосуванству. Перша з перелічених рис не викликає сумніву: здобуття дипломів доктора філософії та медицини було на той час не простою формальністю, ученість пана Мартина Никанора помітна і з написаних ним салютацій; за визнанням В. Лозинського, він належав до лікарів, якими Львів славився на всю Польщу (“*garneła się do nich najznakomitsza magnacka klientela*” [21, 33]), заслуги пана Анчевського були винагороджені королем Яном III, який удостоїв його посади придворного лікаря. Утім переказували,

що основні прибутки Анчевський отримував завдяки торгівлі, а не медицині. Непрямим доказом цього слугує щоденниковий запис від 1653 р. Яна Буського, тодішнього регента громади: він зазначає, що в подарунок вельможі, “від ласки і приязні якого нам дуже залежить, з решти грошей купили бочку угорського вина за 300 зл. у п. Анчевського й послали у подарунок” [2, 296].

На час першої облоги військами Хмельницького Мартин Анчевський був на третьому місці за статками в польській громаді Львова, а якщо ранжувати безвідносно до національності, то на шостому. Такі дані наводить комісія, яка 1656 р. здійснювала оцінку майна громадян і залежно від результатів “отаксовання” призначала суму внеску у виплату боргу, що утворився після відкupu міста від облоги. Закрадаються деякі сумніви у правдивості цих відомостей, адже згідно з ними найбагатшою людиною міста був вірменин Вартеришович (він мав заплатити 600 тис. зі свого “ruchomego majątku”), за ним – русин (sic!) Мазаракі (300 тис.), а найзаможніший серед поляків – пан Альгельмаер (усього 120 тис.). В. Лозинський охоче вірить, що саме так і було: “Najbogatsi tedy mieszczanie znajdowali się według tego wykazu między Ormianami i Rusią”, – зараховуючи на підставі їхньої належності до східного християнського обряду до русинів грецької роди магнатів Лангишів, Мезапетів, Алвізіїв [21, 123], чим іще раз підтверджує, що належати до якогось народу в ті часи означало передовсім належати до його віри.

Таким чином, Анчевський, Злоторович, Шимонович, Лоренцович, цілком імовірно, належали до польської громади за конфесійною ознакою. Однак у тодішньому Львові про своє руське походження вважалося за краще не згадувати: руська громада перебувала тут в упослідженому становищі. Не вдаючись в аналіз цього складного питання, наведемо лише один із фактів утисків, яких зазнавали русини у своєму ж місті, – запис про виплату туркам 10 тис. зл. 1649 р., що зберігається в архіві львівської Ставропігії: “Теди бурмистр на тот час будучий пан Марциян Анчевскі так на милостне і недіскретне на нас брацтво наступіл, зезвавши нас до себе все до каменіце през слуги свої, і замкновши в ізбе долной не випустіл, аж на нас вимусіл суму 3000 золотих заразом, що-сьмо з велікім жалем виручивши ся за одін день зложил і оддалі Татаром” [2, 291]. Ця цитата однаковою мірою може як свідчити на користь неруськості Анчевського, так і підтверджувати слушність зауваження на адресу львівських русинів XVI–XVII ст.: “Zewnętrzne kryterium ich odrębności stanowi nie tyle język co wyznanie, wewnętrznem jest jakaś głucha, nieprzejednana zawiść socyalna. Ten drugi czynnik może być nawet znacznie silniejszą gwarancją ostania się Rusi lwowskiej wobec Polaków, niż sama odrębność religijna” [21, 225].

Утім повернімося від гіпотез до задокументованих фактів. Усупереч деяким пізнішим дослідникам війни 1648–1654 рр., Ян-Тома Юзефович, цитуючи свідка тих подій Самійла Кушевича, вказує, що 1655 р. Мартин Анчевський не тільки не втік із вдруге обложеного козацькими й московськими військами Львова, а й відіграв неабияку роль у переговорах із Богданом Хмельницьким завдяки своєму красномовству та вмінню домовлятися¹.

Перед третьою облогою Львова, яка видалася міщанам страшнішою за дві попередні (скориставшись незгодами магнатів та короля, Оттоманська Порта збройно домагалася від Польщі зречення всіх прав на Україну), у місті

¹<...> Для останньої розмови пішли до Хмельницького Мартин Анчевський та Кушевич. Зрушилося щось істотно лише у діві Хмельницького: із глибокої задуми його Анчевський обережно вивів і солодко пом’якшив, роздобив промовою, натхненною через лиха, яких натерпівся і досі терпить Львів, <...>. Допоміг промовцю Анчевському інший товариш з устами красномовними, Кушевич, викликавши у пам’яті Хмельницького його ж поблажливості і прихильності до громади, за яку просив [Кушевич] сім років до того. Тривалий час вони обидва ту тему обговорювали на самоті з Хмельницьким, і, переможений справедливими доказами, він, нарешті, погодився звільнити місто саме за такий викуп, який у своїх доданих пропозиціях назвав [7, 186] (переклад наш. – Л. Ш.-С.).

залишилося тільки два райці, і Мартина Анчевського серед них не було. З огляду на це, командування обороною міста доручили лавникам. Зокрема, резервом на Ринку командував Андрій Шимонович. Турки вимагали за зняття облоги 80 тис. дукатів, зuboжіла громада не змогла назбирати й половини цієї суми, тому мусила дати заручників з-поміж своїх знатних громадян, які мали залишатися в полоні до повної сплати. Неоднозначною видається позиція райці Бартоломея Зиморовича, який не лише не розглядав можливості стати заручником – “оскільки було лише двоє райців, а місто без райців залишати не випадало” [2, 384], а й виступив проти усунення з посад утікачів та конфіскації їхнього майна, хоча цей справедливий присуд громади підтримав другий райця, який перебував у місті під час облоги, Ян Гонсьоркович. Таке своє рішення Зиморович пояснив тим, що “великій шкоді слід запобігати меншими, а врятування голови – втратою простішого члена” [ibidem].

Першим у переліку “простіших членів” опинився наречений з аналізованої нами епіталами – Андрій Шимонович: вибір припав на нього як на представника колегії лавників, крім того, громада зобов’язувалася утримувати сім’ї заручників до їхнього повернення, а зять небідного утеклого райці Анчевського мав усі шанси бути викупленим раніше за інших. Важко повірити, але вже через місяць після зняття облоги втікачі-високопосадовці добилися королівського підпису на лист, яким вони визнавалися безневинними, а опір міста – непотрібним і недоречним, хоча 1671 р. король закликав Львів до мужньої оборони [2, 386].

Кожен, хто хоч трохи цікавився історією уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст., мав би бути знайомим із “Паралельним світом” Н. Яковенко, де авторка, аналізуючи два ментальні стереотипи української шляхти, опозицію “чоловік добрий” і “чоловік злий”, щодо першого констатує: під цей стандарт потрапляв кожен шляхтич, чия репутація не була заплямована вчинком, що суперечив би нормі рицарської “честі” [10, 106]. Основні ж імперативи рицарського кодексу честі – відвага, відданість, гідні методи боротьби з противником; вади – боягузтво, зрада, віроломство. Представникам нижчих станів не обов’язково було діяти згідно з ним, аби зберігати свій соціальний статус і звичне коло соціальних комунікацій, “тимчасом шляхтича порушення усталених стандартів поведінки могло виштовхнути поза межі стану, й така загроза примушувала суворо їх дотримуватися” [ibidem]. Водночас дослідниця не раз застерігає: реконструюючи світоглядну систему тогочасної людини, вона не виходить за межі першої половини XVII ст., бо вважає Хмельниччину тією часовою межею, подолавши яку, світ уявлень, заснований на архаїчному сприйнятті “доброго/злого”, упав у руїнах, залишивши по собі хіба що ностальгійні спогади.

Приміряючи це до знайомих нам Анчевського та Шимоновича, важко не дивуватися: чому перший утік з обложеного Львова ще на початку тієї нищівної для старосвітських уявлень війни, а другий і через чверть століття пішов у заручники заради рідного міста? Чи не стало засилля таких анчевських з їхнім “життєлюбством” на керівних посадах в Речі Посполитій тією дірою, крізь яку “висипався Хміль з міха”, а разом – і хоробрість польських вояків під Пилявцями та ін.? Залишмо це питання на розсуд істориків.

Тим часом турки доправили заручників до Кам’янця, про їхню подальшу долю в літописі Львівського кармелітського монастиря сказано: “Усіх їх віддали туркам як запоруку, обіцяючи заплатити відкуп, 80 тис. талерів, щоб звільнити громадян своїх, які аж до року 1676 були полонені, деякі з них померли, перш ніж були викуплені, а деякі повернулися тільки 1679 р.” (переклад наш. – Л. Ш.-С.)¹. Цікава повідомлена Л. Харевичевою подробиця історії про заручників, що стосується оспіваного Злоторовичем подружжя: за переказами, у турецькому

¹ Цитований уривок мовою оригіналу: <http://izbornyk.org.ua/sborlet/sborlet09.htm>

полоні Андрій Шимонович захворів. Довідавшись про сумний стан, у якому перебував її чоловік, Ганна вирішила навідати його. Це коштувало чималих зусиль, зрештою, добиратися до Кам'янця їй довелося, перевдягнувшись у купця, але вони таки побачилися [14, 127].

Екстравагантна витівка пані докторової як ні що інше примушує повірити в те, що ці люди побралися через кохання, а не з розрахунку, – хоча в епіталамі Михайло Злоторович практично ніде не пише про палкі взаємні почуття Андрія та Ганни, а героями свята постають не двоє, а троє людей – молодята та батько нареченої. І лишається тільки здивуватися й порадіти, що їхній третій, тобто старий пан Анчевський, не заперечував проти цього шлюбу – напевне, любов до своєї доньки-одиначки таки переважила жадобу багатства. Не дарма Злоторович вкладає до вуст нареченої слова: *“Я зовсім не хапаюся за меч Пельського юнака, // Яким тугі мотузки, за пророцтвом, у Гордії розітнув, // Щасливіший знак мені надасть вістря Анчевія: // Стягне, а не розітне, вузол дружби”*. Утім, за свідченнями тих джерел, які згадують Мартина-Никанора Анчевського, він схожий не так на користолобця, як на того, хто понад усе прагнув жити – аж наскільки, що, як пам'ятаємо, не соромився покинути перед облогою ввірене йому місто, попри те, що там залишалася його родина; був улюбленцем знатних польських дам; пишно оздобив успадковану через перший шлюб Лоренцовичівську кам'яницю зовні й усередині. Зрештою, кожен рано чи пізно отримує своє: хтось те, чого прагнув, хтось те, чого боявся, хтось те, на що й не сподівався.

Одруживши доньку, Анчевський незабаром овдовів і за три роки до смерті сам узяв шлюб удруге з королівською фрейліною Маріанною Таузен, з якою завбачливо підписав шлюбну угоду, а у своєму заповіті заборонив їй знову виходити заміж без згоди на те вибраних за свідків підписання документа – біскупа краківського, воєводи руського та ін., бо *“ostatnią wolą i prośbą moją, aby małżonce mojej krzywdy czynić nie dopuszczali”* [12, 571], а головне – проголосив спадкоємицею. Якщо вірити переказам, які наводить на сторінках своєї історії Львова Луція Харивичева, дуже скоро молода дружина переселила недужого Анчевського до кімнатки, де тримала своїх численних канарок, сама ж мешкала в пишних покоях, оббитих дорогим сукном, беручи на прожиття гроші зі скринь пригорщами й не дуже-то зважаючи на німецького чоловіка.

Щодо звеличуваної у вірші пари, то Андрій Шимонович повернувся з турецького полону живим, перебував там не більше двох років, бо, як пише Д. Зубрицький, коли 1674 р. “звільнилося одне місце райці, на нього одноголосно обрали за патріотичну посвяту доктора філософії й медицини Андрія Шимоновича, який перебував у турецькій неволі” [2, 390]. Про Ганну далі нам також не відомо нічого. Імовірно, більш прискіпливі пошуки дали б позитивний результат. Але, принаймні поки що, можна задовольнитися знайденими відомостями, які дають цілком чітке уявлення про те, як складався життєвий шлях і якими були характери звеличуваних віршем осіб у реальності.

Справді, порівняння поетичних образів із тим, що збереглося про цих людей у прозі, викликає іронічну посмішку. Якщо не мати у своєму розпорядженні нічого більше, окрім тексту епіталами Михайла Злоторовича, Мартин-Никанор Анчевський постане перед читачем звитяжцем, який понад усе вболіває про безпеку й добробут Львова, а отже, сприяє міці всієї держави, дбає про благополуччя своєї дочки та зятя, усіяко опікає їх; Ганна Анчевська виглядає юною покірливою особою, із уст якої, коли їй надається слово, лунають нескінченні похвали своєму Анчевському сонцю, Анчевському леву, що й захистить, і надасть притулок, адже шляхетність – здавна основна прикмета цього роду. Час від часу літературна тінь Ганни киває в бік свого нареченого,

нахваляючи його батьку й називаючи здебільшого, за основним зображенням на гербі, потрійним серпом. Андрій Шимонович жодного разу не здобувається на пряму мову, промовляє в один голос зі своєю дружиною в частинах “Знак від молодят головному руському місту”, “Знак від гербів молодят вельмишановним батькам нареченої”, і навіть у частині, де до нареченої звертається герб нареченого, про Шимоновича йдеться в третій особі: “*Леве Анчевський, хочеш свідчень міцної любові? // Як запоруку маєш Андріїв трисерп*”, – завдяки цьому він справляє враження невиразної особистості, млявого пристосуванця до обставин, який вдалим одруженням позбувається цілої низки власних проблем, передусім недостатньої знатності й незаможності.

Однак це порівняння не повинно зупинити пошуки історичної правди на сторінках етикетного жанру. По-перше, твори, написані на замовлення (особисте чи соціальне) завжди тенденційні, а їхні автори упереджені за визначенням. Для того, щоб оцінити міру достовірності інформації у творах, присвячених реальним історичним особам, потрібно порівнювати в межах одного жанру (панегірик і панегірик, щоденник і щоденник тощо). А тим, хто прагне здійснювати компаративні студії різножанрових творів, рекомендуємо порівняти образ Богдана Хмельницького в анонімному латиномовному епіцедії [8, 301] та в хроніці Я.-Т. Юзефовича [див.: 7], одного з найбільш об'єктивних історіографів того часу, на думку П. Борека [1, 409].

Величання на зразок “Усе найкраще у майбутнього шлюбу” придатні для цікавих і глибоких досліджень, але дивно було б дошукуватися в них історичної правди про зображуваних. Майстерно виплетені словеса привертають увагу до особи, кличуть дізнатися про її діяння з інших джерел, а далі – що, чому і як перебільшено, приховано чи підправлено автором. Саме так, із першого прочитання, епіталама Михайла Злоторовича зачепила бажання дослідити вірш глибше, дізнатися більше про тих, кому він призначався, зрештою, здійснити художній переклад (який, до слова, потребує нової редакції). Чому саме цей вірш продовжує приваблювати навіть після того, як ми дізналися, наскільки неточно він відображає реальність? Можливо, тому, що художній твір не зобов'язаний бути джерелом історичних відомостей. Це історик, за словами Н. Яковенко, є невільником джерела. А перед нами – справжній твір українського елітарного мистецтва, написаний талановитою рукою латиномовного автора XVII ст.

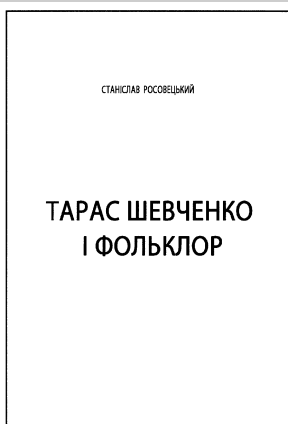
ЛІТЕРАТУРА

1. Борека П. Місце історії в творчості Яна Томаша Юзефовича // *Вісн.* Львів. ун-ту. Сер. істор. – 2003. – Вип. 38. – С. 409-426.
2. *Зубрицький Д.* Хроніка міста Львова. МГКО “Документальна скарбниця”; ЛНУ ім. Івана Франка; Львівське відділення ІУАД ім. М.С. Грушевського; ЦДІА України, м. Львів; Громадська організація “Інститут Львова”. – Львів: Центр Європи, 2002. – 602 с.
3. *Муза Роксоланська: Українська література XVI-XVIII століть: У 2 кн. К. 2: Розвинене бароко. Пізнє бароко.* – К.: Либідь, 2005. – 728 с.
4. *Прокіпович Ф.* Сочинения / Под ред. И. П. Еремина. – М.–Ленинград: Изд-во АН СРСР, 1961. – 512 с.
5. *Прокіпович Ф.* Філософські твори: У 3 т.– К.: Наук. думка, 1981. – Т. 3. – 523 с.
6. *Сагач Г.* Золотослів. – К.: Райдуга, 1998. – 366 с.
7. *Скворода Г.* Повне збір. тв.: У 2 т. – К.: Наук. думка, 1973. – Т. 2. – 574 с.
8. *Тисяча років української суспільно-політичної думки: У 9 т. – К.: Дніпро, 2001. – Т. 2. – Кн. 1. – 560 с. – Кн. 2. – 536 с.; Т. 3. – Кн. 1. – 504 с. – Кн. 2. – 576 с.; Т. 4. – Кн. 1. – 520 с. – Кн. 2. – 360 с.*
9. *Шевченко-Савчинська Л.* Етикетна латиномовна поезія в українській літературі XVI–XVIII ст.: Дис... к. філол. н. – К., 2005.
10. *Яковенко Н.* Паралельний світ: Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. – К.: Критика, 2002. – 416 с.
11. *Acta Consul* z r. – 1650 pag. 708. 718, 724, 746. 760. 1025. Cf. *Acta Consul* z r. 1656 pag. 73. 78, 89. 93, 147.
12. *Acta Consul.* z r. – 1682 pag. 571–586.
13. Castelli Ioannes. *Applausus quos in... Andream Szymonowicz philosophiae & medicinae doctorem et... Annam Anczewska* 14. *calendas Mart. festa coniugalia celebrantes effudit.* – Львів: друкарня колегіуму, 1670. 4°. [4] арк.

14. *Charewiczowa Lucja*. Czarna Kamienica i jej mieszkańcy. – Lwów, 1935.
15. *Fons Castalius* ad hauriendum sitienti eruditae iuventuti intra montana Kijoviae in Collegio Kievo-Mohileano excussut et caet... anno Domini quo deliberaturis honores fluxerat ad cunas postquam aqua vivax (1700). – Рукопис зберігається в НБУ ім. В. І. Вернадського, відділ рукописів, шифр ДС/ П 239. – 189 арк.
16. [http:// izbornyk.org.ua/sborlet/sborlet01.htm#let5](http://izbornyk.org.ua/sborlet/sborlet01.htm#let5) [Електронний ресурс].
17. [http:// izbornyk.org.ua/sborlet/sborlet06.htm](http://izbornyk.org.ua/sborlet/sborlet06.htm) [Електронний ресурс].
18. [http:// www.poetryclub.com.ua/metrs_poem.php?poem=20922](http://www.poetryclub.com.ua/metrs_poem.php?poem=20922) [Електронний ресурс].
19. *Lyra variis praeseptorum chordis ad edendam civilem et paetricam vocem conformem voci in deserto clamantis sancti Ioannis Baptistae Apollinaeo pollice instructa anno quo Deus e superis verbum pax bona locutus* (1696). – Рукопис зберігається в НБУ ім. В. І. Вернадського, відділ рукописів, шифр 501П/ 1719. – 176 арк.
20. *Omnia felicissimi futuri connubii inter excellentem D. Andream Szymonowicz Philosophiae et Medicinae Doctorem nec non nobilem virginem Annam Anczewska, Nobilis Domini Martini Nicanoris S.R.M. Secretarii Conj. Leopoli; Lectissimam Filiam, ex utriusque Sponsi Stemmatibus lecta Ipso solemnii Nuptiarum die officiose Explicata a Michaele Zlotowicz, Affine Nobilis Sponsae, Rhetoricae Studioso In Collegio Leopolsensi Societatis Iesu, Anno Domini M.DC.LXX. [1670]. Leopoli Typis Collegii Societatis Iesu. Imprimebat Simon Patkiewicz.* – Рукопис зберігається в НБУ ім. В. І. Вернадського, відділ стародруків та рідкісної книги, шифр R. 1738 (44). – 4 арк.
21. *Władysław Łoziński*. Lwow starozytny II. Patrycyat i mieszczaństwo Lwowskie w XVI i XVII wieku. – We Lwowie Gubrynowicz i Schmidt, 1890. – 306 с.

Отримано 18 квітня 2011 р.

М. Куїв

Росовецький С. К. Тарас Шевченко і фольклор: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2011. – 415 с.

Монографія вперше у вітчизняній науці пропонує комплексне, масштабне дослідження взаємозв'язків творчості Т. Шевченка з фольклором в усій їх багатобарвній складності. Це не лише певне узагальнення більш ніж двадцятирічних студій відомого філолога, фольклориста й письменника в цій галузі, а й методологічно обґрунтована програма подальшої пошукової роботи. Дослідження репрезентує цілий комплекс пов'язаних між собою проблем вивчення доробку Т. Шевченка, окремий напрямок шевченкознавчих досліджень, що його автор означив як “фольклористичне шевченкознавство”. Дослідник поставив перед собою завдання “з позицій тверезого позитивізму трохи розгребти авґієві конюшні просвітянського та псевдомарксистського шевченкознавства, добути нові факти й намацати шляхи вироблення нової методики, придатної в ХХІ ст.”. У книжці, зокрема, ідеться про Шевченка як фольклориста; аналізується творчість митця під кутом зору відображення в ній структурних, поетичних, жанрових особливостей творів вітчизняного фольклору; висвітлено основні форми рецепції текстів українського та іноземного фольклору у творах поета. Завершальний розділ монографії “Шевченко в українському фольклорі” присвячено постаті поета у фольклористичних записах другої половини ХІХ – ХХ ст., а також впливу Шевченкової творчості на народну пісенність.

Для фольклористів і літературознавців, викладачів, аспірантів, студентів, для всіх, хто цікавиться сучасною інтерпретацією творчого доробку Т. Шевченка.

Наші
презентації